

Dana 14. februara, na Googlu je osvanula slika “panoramskog točka”, u čast rođenja njegovog izumitelja i konstruktora, Džordža W. Ferisa (George W. Ferris).

Džordž Feris (1859-1896) je bio inženjer, koji je karijeru započeo u Pitsburgu, Pensilvanija, gde se specijalizovao za izgradnju čeličnih armature za mostove i tunele.

Međutim, svetsku slavu i priznanje zavredo je kao idejni tvorac prvog tzv. Ferisovog točka (Ferris Wheel), kasnije nazvanim panoramskim.

Za potrebe svetskog sajma 1893. godine u Čikagu, povodom obeležavanja 400-godišnjice Kolumbovog otkrića Amerike, organizatori su želeli da naprave nešto što bi bilo dostojno Ajfelovom tornju visokom 324. metra, podignutom 1889. godine na Marsovim poljima u Parizu, za Svetsku izložbu povodom obeležavanja stogodišnjice francuske revolucije. Glavni projektant izložbe Denijel H. Bernam (Daniel Burnham), tvorac često rabljenog citata: “Ne pravite male planove. Oni nemaju magiju i verovatno neće biti realizovani. Pravite velike planove, ciljajte visoko...”, imao je poteškoće da “osmisli” nešto jedinstveno, originalno i smelo. Požalio se svojim kolegama, na inženjerskom balu 1891. godine, da je bez prave ideje. Među prisutnima nalazio se i 32-godišnji Dž. Feris, koji je sledećeg dana Komitetu izneo svoj predlog skiciran na salveti. Za članove Komiteta nije bio sporan sam točak, pošto su se slični, ali mali i od drveta, pojavili 25 godina ranije u zabavnim parkovima širom SAD, a sama ideja mnogo ranije. Komitet je bio zgranut veličinom točka i činjenicom da je čelične konstrukcije. Posle prvog odbijanja te ideje i proglašavanjem Ferisa za ludaka, Komitet je nekoliko nedelja kasnije prihvatio predlog. Početni kapital uložen u njegovu izgradnju iznosio je 400.000\$.

Sama ideja panoramskog točka predstavljala je inženjersko čudo. Kada je izgrađen, Ferisov točak bio je visok 80,4 metra sa čeličnim kulama visine po 42,7 metara, povezane osovinom od 13,7 metara. Na otvaranju 21. juna 1893. godine panoramski točak je postao centralni, nezaobilazni deo svetske izložbe.

“Panorama” je prvog dana pošto je postavljena, prevezla 38.000 posetilaca, u 36 kabina koje su mogle da prime po 40 ljudi ako su sedeli, odnosno 60, ako su stajali. Procenjeno je da se do kraja izložbe točkom provozalo 1,5 miliona posetioca, koji su za 50 centi plaćali 20 minuta vožnje. Do maja 1906. godine, kada je rasklopljena i uništena, ova konstrukcija je usrećila 2,5 miliona ljudi.

Nakon velikog uspeha, menadžment svetske izložbe je prevario Feresa i njegove investiture, tako da je otac genijalne ideje, panoramskog točka naredne dve godine proveo u parničnom postupku, a onda je iznenada umro u 37-oj godini. Međutim, njegovo ime i delo ostalo je da živi u panoramskim točkovima koji se okreću širom sveta i koji se mogu naći u skoro svim zabavnim

parkovima.

Na prelazu iz XIX u XX vek grade se Great White visok 94m, koji je 1895. izgrađen a 1907. srušen, pa 100m visok Grande Roue de Paris situiran na trgu Konkord u Parizu 1900. godine. Posle njegovog rušenja 1920. godine, primat je, sa 64.75m preuzeo Bečki veliki točak „Wiener Riesenrad“ izgrađen 1896. godine u poznatom bečkom zabavnom parku Prater, i zadržao ga narednih 65 godina, do izgradnje 85m visokog Technostar u Japanu 1965. godine.

Razlog za popularnost Riesenrad-a sigurno leži i u njegovoj višedecenijskoj dominaciji, možda je razlog za to i čaroban ambijentalni šarm mesta na kojem je postavljen u šumovitom Lepoldovom gradu (Leopoldstadt) u 2. Bezirku i kao takav predstavlja atrakciju i simbol grada, a verovatno i zbog mnogobrojnih filmova snimljenih na ovom mestu. Kao što je ona neponovljiva scena u filmu iz 1949. godine, „Treći čovek“, i monolog Orsona Velsa koji stoji podno Ferisovog točka, kazuje čuveni monolog Kukavicu, praćen prepoznatljivom muzikom Antona Karasa: „U Italiji, za vreme trideset godina pod Bordžijama bilo je ratova, terora, ubistava, kvoprolića – ali oni su imali Mikelandela, Leonarda da Vinčija i renesansu. U Švajcarskoj je vladala bratska ljubav i 500 godina demokratije i mira, i šta su oni izmislili? Sat sa kukavicom!“.

Danas se u svetu grade sve veći, moćniji i senzacionalniji Ferisovi točkovi, a cilj im je - prestiž. Najviši Ferisov točak u Evropi je Londonsko oko (London Eye) ili greškom prozvan Milenijumskim, najveća je i najposećenija atrakcija glavnog grada Velike Britanije. Godišnje ga poseti 3,5 miliona ljudi. Za posetioce je otvoren na samom kraju 1999. godine a visok je 135m (ili 146).

Najviši Ferisov točak na svetu je do 2006. godine bio Zvezda Nanchang (Star of Nanchang), visok 160 metara, ali ga je dve godine kasnije pretekao Singapore Flyer visok 165 m (po nekim izvorima 178,5).

Srbija nema Panoramski točak, a bilo bi lepo da ga ima i ne mora da bude najveći. Makar samo jedan, ali prenosni, da putuje iz grada u grad, na radost samih građana, da svoj grad snime i iz ptičje perspektive.

Google Search

I'm Feeling Lucky

www.topsrbija.com